

Recenzja dorobku naukowego dra Bartłomieja Bigi

sporządzona na potrzeby postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk społecznych,
w dyscyplinie ekonomia i finanse

Recenzja została przygotowana na podstawie:

- 1) pisma z 19 lutego 2024 prof. dr hab. Pawła Luli - Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w nawiązaniu do decyzji Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse UE w Krakowie – z tego samego dnia – o powołanie Komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Bartłomiejowi Bidze w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse, oraz
- 2) wytycznych, o których jest mowa w art. 219 ustawy z 20 lipca 2018 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej: ustawa).

Dr Bartłomiej Biga uzyskał stopień doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia nadany uchwałą Rady Wydziału Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie z dn. 2 czerwca 2014 roku. Aktualnie, jest zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Polityk Publicznych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Wstępna charakterystyka dorobku publikacyjnego

W latach 2014-2023 Habilitant opublikował:

- 1) autorską monografię (Biga, 2023, 234 s.) przedkładaną jako osiągnięcie naukowe w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego,
 - autorską monografię (Biga, 2021, 124 s.), oraz
 - we współautorstwie 10 osób monografię (Balcer i in., 2022, 242 s.)
- 2) 6 autorskich i 4 współautorskie rozdziały w monografiach naukowych,
- 3) 10 autorskich artykułów,
- 4) 27 innych form piśmiennictwa akademickiego: opracowania/materiały/studia Małopolskiej Szkoły Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego (5 tekstów we współautorstwie, 1 tekst autorski); opracowania/materiały/studia Fundacji Gospodarki i

Administracji Publicznej (17 tekstów we współautorstwie), raporty z badań ewaluacyjnych polityk publicznych, głosy w debatach publicznych.

Analiza charakteru i miejsc tych publikacji prowadzi do następujących wniosków:

- 1) w przypadku współautorskich tekstów wykazanych w pkt II.1-4 Załącznika 3 zabrakło informacji o charakterze i zakresie wkładu merytorycznego Habilitanta w powstanie tych prac,
- 2) teksty artykułów naukowych zostały opublikowane w polskich czasopismach naukowych,
- 3) opracowania z pkt 4a. Wykaz pozostałych 27 publikacji cechują:
 - brak informacji o charakterze i zakresie wkładu merytorycznego Habilitanta w powstanie tych opracowań,
 - w przypadku wybranego przez Habilitanta opracowania dołączonego w pełnej wersji tekstu do dokumentacji – brak informacji o recenzji tego opracowania,
 - mniejsze znaczenie tej formy piśmiennictwa akademickiego w powszechnym, międzynarodowym obiegu komunikacji naukowej,
 - wysoka wartość merytoryczna i ekspercka opracowanych zagadnień.

Ocena osiągnięcia naukowego przedstawionego do oceny w postępowaniu habilitacyjnym

W myśl art. 219. ust. 1 pkt 2 ustawy Habilitant wskazał książkę: Biga, B. (2023). Współczesne transformacje instytucji własności. Perspektywa ekonomiczna, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (doi 10.7366/9788367450348) jako osiągnięcie naukowe w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego.

Oceniana książka została już zrecenzowana przez 2 recenzentów wydawniczych. Książka składa się z: Wprowadzenia, wydzielonej sekcji informującej o przeprowadzonym badaniu, 5 rozdziałów, Podsumowania wyników badania, Zakończenia, wydzielonej sekcji z załącznikami. Zawiera obszerną bibliografię (s. 221-229) oraz wykaz obiektów graficznych wykorzystywanych podczas wizualizacji prowadzonego wywodu i prezentowanych wyników badań. Objętość opracowania wynosi 234 strony. Zawartość merytoryczna, struktura, kolejność rozdziałów, wewnętrzna spójność wskazują, że może być rozważana jako monografia naukowa w ramach dyscypliny ekonomia i finanse.

We Wprowadzeniu, Autor nakreśla jasno i rzeczowo problem badawczy, wskazuje niszę badawczą, którą konsekwentnie wypełnia w kolejnych rozdziałach pracy; kreśli strukturę prowadzonego rozumowania. W wydzielonej części pt. Informacje o badaniu (*de facto* kontynuacji Wprowadzenia) prezentuje szeroki kontekst badawczy, definiuje cele poznania naukowego i hipotezy badawcze. W tej części zastrzeżenia budzą: (1) ogólnikowość zakomunikowanego głównego celu poznania oraz (2) niesatysfakcjonujący poziom precyzji postawionej hipotezy głównej.

„Opisanie zmieniającej się roli instytucji własności we współczesnej gospodarce” jako cel główny, z punktu widzenia tak wymagającej merytorycznie formy piśmiennictwa akademickiego jaką jest *Osiągnięcie naukowe przedstawiane do oceny w postępowaniu habilitacyjnym* jest komunikatem enigmatycznym. Habilitant podkreśla: „Przeprowadzony proces badawczy zakłada więc analizę globalnego zjawiska na polskim przykładzie (z polskiej perspektywy)”, ale nie argumentuje na rzecz stwierdzenia, że „Wiele wskazuje, że jest to właściwy sposób, aby nie tylko ukazać całą złożoność transformacji instytucji własności, ale też precyzyjnie opisać poszczególne mechanizmy, które do niej prowadzą, i skutki, jakie wywołują. Trzeba też zaznaczyć, że prezentowane tu przemiany nie są procesami ukończonymi.” I w konsekwencji, hipoteza główna w brzmieniu: „we współczesnej gospodarce nie jest możliwe wykonywanie wszystkich uprawnień składających się na klasycznie rozumianą instytucję własności” dotyczy nieoznaczonej *współczesnej gospodarki*, jest weryfikowana „...na polskim przykładzie (z polskiej perspektywy)”. Globalne zjawisko – transformacja instytucji własności z wiązką celów poznania i hipotez ukierunkowanych na zrozumienie właściwości tego zjawiska, ale czy rzeczywiście z przyzwoleniem formułowania szerszych, uogólniających wniosków na (nieoznaczonej) współczesną gospodarkę? Czy jednak uogólnień dla konkretnego przypadku?

Tabela 1 (s. 17) zawiera przejrzyste zestawienie relacji między celami poznania naukowego, hipotezami i metodami (osiągania celów / weryfikacji hipotez). Autor wskazuje lokalizację (dany rozdział) gdzie tworzy naukową wartość dodaną. Zastrzeżenia tutaj budzą:

- (1) definiowanie celów badania jako działań („analiza ...”, „opis ...”) zamiast oczekiwanych efektów – tak jak jest to w C4. „Określenie poziomu gotowości ...”,
- (2) niejednoznaczność 2 hipotez szczegółowych (H1 i H5) w relacji do przestrzeni, w której są testowane. Należy jednak podkreślić, że H3 – jest jednoznaczna, zarówno w warstwie merytorycznej jak i zasięgu geograficznego (dotyczy linii orzecznictwa SN w Polsce); podobnie H4 oraz H2 (z uwagi na ich uniwersalny charakter).

Rozdział pierwszy zawiera charakterystykę instytucji własności z dwóch zasadniczych perspektyw: ekonomicznej i prawnej z odniesieniami do socjologii i psychologii; jest obszarem testowania hipotezy szczegółowej H1. W warstwie poznawczej niedosyt budzi oszczędne potraktowanie instytucji własności z perspektywy historii myśli ekonomicznej, jako kluczowego punktu startowego

w jej dalszym wielowymiarowym analizowaniu we wszystkich kolejnych rozdziałach. Zasadniczą metodą weryfikacji hipotezy jest tutaj dostarczanie dowodów (podrozdział 1.4) ukierunkowanych na utrzymanie w mocy H1, tj. dobrze uargumentowany katalog zalet i ograniczeń własności materialnej vs własności intelektualnej w kontekście obecnego etapu transformacji cyfrowej; ewolucja zmian w strukturze zasobów materialnych i niematerialnych spółek z indeksu S&P 500. Czy podejście oparte na – jednak - dość ograniczonej liczbie dowodów i argumentów teoretycznych jest w pełni satysfakcjonujące w weryfikacji hipotezy o tak znaczącym ciężarze gatunkowym? Zastosowane podejście powinno być silniej wyeksponowane w zapowiedzi na str. 17 (Tab. 1.).

Rozdział drugi zawiera dyskusję czynników transformujących instytucję własności. Należy zgodzić się z Autorem, że wśród nich szczególną rolę odgrywa transformacja cyfrowa będąca katalizatorem niemal wszystkich innych przemian określających nową formę własności. Konstrukt myślowy, argumentacja i prowadzona analiza są tutaj swoistym podejściem metodycznym testowania hipotezy drugiej. H2 ma wyraźnie niższy ciężar gatunkowy w porównaniu z H1. Liczne przykłady, którym trudno zarzucić wybiórczość czy tym bardziej stronnictwo są rzeczywiście silnymi argumentami za utrzymaniem hipotezy H2 w mocy. Tekst rozdziału jest wewnętrznie spójny. Jest to drugi rozdział, w którym weryfikowanie hipotezy odbywa się z wykorzystaniem spójnej linii argumentów oceny jakościowej obserwowanego zjawiska. Zastanawiające jest takie podejście. Dwie hipotezy z wydzielonymi, silnymi liniami argumentacji ukierunkowanymi na utrzymanie ich w mocy.

Dyskusja czynników transformujących instytucję własności jest kontynuowana w rozdziale trzecim. Tutaj, uwaga Autora jest skupiona na czynnikach blokujących, ograniczających tę transformację. Trzecia hipoteza szczegółowa (H3) jest weryfikowana na podstawie dotąd stosowanego przez Autora podejścia – spójnej linii argumentów ukierunkowanych na utrzymanie w mocy przyjętego założenia. Kluczowe dla weryfikacji H3 było badanie jakościowe orzeczeń polskiego Sądu Najwyższego oraz obowiązujących standardów rachunkowości. Wyraźną zaletą H3 w odróżnieniu od H1 i H2 jest to, że można ją ponownie z łatwością testować w innych konfiguracjach instytucjonalno-czasowo-przestrzennych.

Rozdział czwarty zawiera wyniki badania ankietowego w zakresie gotowości do rezygnacji z własności wybranych kategorii rzeczy. Cel tego badania, wprowadzone dodatkowe hipotezy (H4.1-H4.5), dobór i zastosowanie metody badania w kontekście weryfikacji hipotezy H4 należy ocenić jako prawidłowe. Autor czytelnie prowadzi czytelnika po całej ścieżce metodycznej odpowiedzi na pytania pomocnicze i weryfikacji dodatkowych hipotez dotyczących Polski. Tekst jest spójny w obrębie zarówno rozdziału czwartego jak i z pozostałymi rozdziałami.

Rozdział piąty to obszar weryfikowania hipotezy H5. Analizowane są tutaj kluczowe skutki gospodarcze współczesnych transformacji instytucji własności: powstawanie stosunku zobowiązaniowego, monopsonizacja, otwarte podejście do zarządzania zasobami niematerialnymi czy efekt posiadania. Podobnie jak w przypadku H2, liczne przykłady, którym trudno zarzucić wybiórczość czy tym bardziej stronniczość są rzeczywiście silnymi argumentami za utrzymaniem hipotezy H5 w mocy. Tekst rozdziału jest wewnętrznie spójny.

Problematyka transformacji instytucji własności w dobie transformacji cyfrowej jest zagadnieniem ważnym. W warstwach: poznawczej (opis zmieniającej się roli instytucji własności we współczesnej gospodarce) i merytorycznej (powiązanie dorobku teoretycznego i aplikacyjnego ekonomii i prawa w przedmiotowym zakresie) tekst książki wychodzi bezpośrednio naprzeciw zapowiedziom poznawczym Autora. Jest rzetelną, przejrzystą i spójną dyskusją aktualnego i ważnego wielowymiarowego zjawiska. Pewną słabością jest warstwa metodyczna. Nie tylko definiowanie celów badawczych jako działań i definiowanie niektórych hipotez bez dookreślenia obiektu(ów), których dotyczą, ale przede wszystkim wykorzystywanie głównie „argumentów o charakterze teoretycznym i jak praktycznym” jako dominującej metody weryfikacji hipotez. Nie można odmówić Autorowi jasnego i ścisłego formułowania myśli na ścieżce argumentowania przyjętych hipotez. Widoczny jest tutaj silny rys wykształcenia prawniczego. Nie jestem przekonany, czy zdyscyplinowane rozumowanie i uzasadnianie przyjętych hipotez bez szerokiej naukowej refleksji na temat słabości i ograniczeń przyjętego podejścia jest w pełni obiektywnym podejściem w poszukiwaniu natury badanych zjawisk i procesów.

Reasumując, książka jest dowodem dobrego rozpoznania podjętej tematyki badawczej, zaprojektowania przejrzystej i spójnej struktury prowadzonej analizy. Habilitant potwierdza właściwy poziom kompetencji i umiejętności naukowych. Mimo, że w mojej ocenie książka zawiera pewne usterki metodyczne, jest dziełem wartościowym. **Wobec powyższego stwierdzam, że osiągnięcie naukowe oceniane w postępowaniu habilitacyjnym stanowi znaczny wkład w rozwój ekonomii i finansów.**

Ocena przedstawionych do oceny dodatkowych publikacji „C. Wybrane publikacje (od najnowszych)” zawierających rozwiązanie problemów ekonomicznych

Do dodatkowej oceny dorobku naukowego w zakresie ekonomii i finansów przedstawiono mi 10 prac wskazane w „pkt C. Wybrane publikacje (od najnowszych)”. Oznacza to, że Habilitant przedstawił tutaj do oceny wszystkie te prace z zakresu ekonomii i finansów, które osobiście uznał za ważne. Habilitant wskazał: 4 autorskie artykuły; 2 autorskie i jeden współautorski tekst rozdziału w pracach zbiorowych; autorską (2021) i współautorską (2022) monografię naukową, oraz współautorskie opracowanie z Wykazu pozostałych 27 opracowań. Łącznie 10 form komunikacji naukowej w pełnej wersji tekstu dołączonych do dokumentacji.

- [1] Biga B., Możdżeń M., Oramus M., Zygmuntowski J., (2022), Data Governance : the State, the Market, and the Commons in the Era of the Fourth Industrial Revolution. [W:] Mazur S. (red.), Industrial Revolution 4.0: Economic Foundations and Practical Implications, New York : Routledge, s. 221-240,
tj. 16 stron głównego tekstu i 4 strony bibliografii, bez informacji czy Habilitant odegrał wiodącą rolę w ramach powstawania tego rozdziału.
- [2] Balcer A., Biga B., Chłoń-Domińczak A., Dudek S., Geodecki T., Głowacki J., Hausner J., Męcina J., Pawłowicz L., Penczar M., Rzońca A., (2022), Indeks wiarygodności ekonomicznej Polski, Hausner J. (red.), Kraków: Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, 242 s.,
bez informacji czy Habilitant odegrał wiodącą rolę w ramach powstawania tego opracowania.
- [3] Biga B., (2021), The Economics of Intellectual Property and Openness: the Tragedy of Intangible Abundance, Abingdon, Oxon; New York: Routledge, 124 s.
- [4] Biga B., (2021), The Negative Effects of Software Patenting, "Studia Prawno-Ekonomiczne", t. 119, s. 195-210.
- [5] Biga B., Frączek M., Kędzierski M., Możdżeń M., Oramus M., (2021), Ludowe improwizacje: jak pandemia zmienia normy społeczne, Kraków: Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego, 47 s.,
tj. 42 strony głównego tekstu i 1 strona bibliografii, bez informacji czy Habilitant odegrał wiodącą rolę w ramach powstawania tego opracowania.
- [6] Biga B., (2018), Ekonomiczne uzasadnienie dopuszczalności przełamania monopolu patentowego, "Studia Prawno-Ekonomiczne", t. 106, s. 167-180.
- [7] Biga B., (2018), Analiza możliwości zastąpienia monopolu prawnego w sektorze farmaceutycznym szerokim warunkowym udostępnianiem własności intelektualnej. [W:] Biga B., Bralczyk J., Gadacz T., Grabiński K., Hausner J., Januchta-Szostak A., Jessop B., Kundzewicz Z., Paprocki W., Sanetra-Szeliga J., Sławiński A., Turski Ł., Zachariasz I., Zaleski J., Zmysłony M., Open Eyes Book. 3, Kraków: Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, s. 99-114.
- [8] Biga B., (2017), „Niedoceniane-przeceniane” zasoby niematerialne przedsiębiorstw. [W:] Biga B., Izdebski H., Hausner J., Kudłacz M., Obłój K., Paprocki W., Sztompka P., Zmysłony M., Open Eyes Book. 2, Kraków: Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej, s. 147-162.
- [9] Biga B., (2016), E-czytelność w Polsce – wyzwania i problemy w obszarach nowych modeli biznesowych, polityk publicznych oraz prawa autorskiego, "Zarządzanie Publiczne", nr 2 (36), s. 59-69.
- [10] Biga B., (2015), Efektywność patentu: ekonomiczna analiza prawa własności przemysłowej, "Zarządzanie Publiczne", nr 1 (31), s. 37-47.

Wszystkie zaprezentowane w tej kolekcji pełne wersje publikacji bez wątplenia mają charakter prac naukowo-badawczych z zakresu ekonomii i finansów. W 8 tych pracach habilitant realizuje częściowe cele badawcze korespondujące z celami monografii stanowiącej osiągnięcie naukowe przedstawione do oceny w postępowaniu habilitacyjnym. **Moja ocena przedstawionych dodatkowo do oceny tych 10 publikacji jest umiarkowanie pozytywna.**

Ogólna ocena osiągnięcia i dorobku naukowo-badawczego

Silną pozycją w dorobku Habilitanta są dwie autorskie monografie i trudny do weryfikacji merytorycznej udział w monografii wieloautorskiej. Ocena dla monografii przedstawionej jako osiągnięcie naukowe została przedstawiona powyżej. Z punktu widzenia łącznego wkładu tych wyników badań w rozwój dyscypliny **moja ocena jest pozytywna.**

W dorobku Habilitanta znajdują się artykuły opublikowane tylko w polskich czasopismach naukowych. **W tym przypadku ocena jest akceptująca.**

Stosownie do obowiązującego uzansu oceny dorobku naukowego, wykorzystując dwie grupy wskaźników umożliwiających jego kwantyfikację, tj. wskaźniki naukometryczne i bibliometryczne moja całościowa ocena osiągnięcia i dorobku naukowego Habilitanta **jest akceptująca.**

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora Habilitant nie kierował projektami badawczymi finansowanymi w drodze konkursów krajowych (NCN, NCBiR, NAWA, FNP, MNiSW) lub zagranicznych. Brał udział w projektach badawczych jako członek zespołu, wykonawca projektów finansowanych z NCBiR, MNiSW. Aktywność badawcza Habilitanta w ramach projektów badawczych w latach 2015-2023 jest umiarkowana. **Moja ocena jest akceptująca.**

Habilitant przedstawił wyniki swoich badań z zakresu ekonomii na 8 konferencjach międzynarodowych oraz 21 krajowych konferencjach i seminariach. **Moja ocena jest pozytywna.**

Ważną podkreślenia jest zagraniczna aktywność naukowa Habilitanta. Do silnych punktów tej aktywności należy współpraca z: Seidman College of Business na Grand Valley State University (Michigan, USA) oraz Italian Law and Economics Association. Udział w zagranicznych konferencjach naukowych, pobyt w 3 ośrodkach naukowych w ramach Erasmus+ potwierdzają kompetencję tworzenia międzynarodowych sieci współpracy naukowej. **W tym przypadku moja ocena jest pozytywna.**

W konkluzji prowadzi to do pozytywnej oceny tych form aktywności badawczej i naukowej Habilitanta.

Ocena osiągnięć dydaktycznych, popularyzujących naukę, organizacyjnych i współpracy z otoczeniem uczelni

Habilitant prowadził zajęcia dydaktyczne poza Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie (Seidman College of Business, Uniwersytecie SWPS, AGH w Krakowie). Jest opiekunem kierunku Gospodarka i Administracja Publiczna w UE w Krakowie, współtwórcą treści w podręczniku z zakresu ekonomii kultury (współ z ASP w Katowicach), przewodniczącym Zespołu Programowo-Dydaktycznego w Instytucie Polityk Publicznych i Administracji UE w Krakowie. Występował w licznych mediach komentując tematy ekonomiczne. Prowadzi popularnonaukowy blog o ekonomii praktycznej oraz nagrywa podcast „Wiedza Nieoczywista”. Jest zaangażowany w prace wielu organów kolegialnych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Mocną stroną Habilitanta jest bardzo aktywny udział w zespołach eksperckich pracujących na rzecz sektora instytucji rządowych i samorządowych oraz sektora przedsiębiorstw. Wszystkie te dodatkowe aktywności akademickie **oceniam jednoznacznie pozytywnie**.

Konkluzja końcowa

Dorobek naukowo-badawczy Habilitanta, zwłaszcza monografia przedstawiona do oceny w postępowaniu habilitacyjnym, Jego działalność dydaktyczna, popularyzatorska, organizacyjna i kooperacyjna spełniają kryteria określone w art. 219 ustawy z 20 lipca 2018 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Wskazane osiągnięcie naukowe w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse.

Doktor Bartłomiej Biga spełnia kryteria niezbędne do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse.